Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Emmi Äärynen

HE 108/2023 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lisäselvitys sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 108/2023 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta): kustannusarvio vuokran korvaamisen asumispalveluissa ulottaminen rintamaveteraaneihin

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä selvitystä siitä, minkä verran kustannuksia aiheuttaisi sotilasvammalain 6 §:n käsittelyssä olevan vuokran korvaamista asumispalveluissa koskevan muutoksen ulottaminen rintamaveteraaneihin. Selvityksessä esitetty perustuu ministeriön Valtiokonttorille tekemään pyyntöön arvioida asiaa.

Sotilasvammalaki (404/1948) koskee nimensä mukaisesti vammautuneita sotiemme veteraaneja. Sotainvalidit ovat suoraan Valtiokonttorin asiakkaita. Valtiokonttori on sotainvalidien osalta arvioinut, että muutos koskisi noin 60:tä jo asumispalveluissa asuvaa sotainvalidia ja aiheuttaisi enimmillään noin 720 000 euron vuotuisen lisäkustannuksen momentille 33.50.52 (sotilasvammalain mukaiset korvaukset). Vuotuinen kustannus olisi asiakasmäärän vähenemisen mukaan vähenevä. Sotainvalidien osalta vireillä olevassa muutoksessa on kyse heillä jo olevasta sotilasvammalain mukaisesta etuudesta, joka ei enää hoitolaitosten vähenemisen takia toteudu lain tarkoittamalla tavalla. Muutos on tästä syystä tärkeä, ja kiireellinen sotainvalidien korkean iän takia.

Vammautumattomien veteraanien eli rintamaveteraanien etuuksista säädetään rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988). Asumispalvelujen vuokran korvaamista rintamaveteraaneille ei siten voisi säätää sotilasvammalain muutoksella. Mahdollinen muutos täytyisi rintamaveteraanien osalta tehdä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettuun lakiin. Rintamaveteraanien osalta kyse olisi uudesta etuudesta, sillä rintamaveteraaneille ei ole säädetty oikeutta Valtiokonttorin korvaamaan laitoshoitoon toisin kuin sotainvalideille. Kyseessä olisi siis myös periaatteellinen muutos. Koska rintamaveteraaneilla ei tällä hetkellä ole oikeutta Valtiokonttorin korvaamaan laitoshoitoon, olisi palvelun piiriin tulevien rintamaveteraanien määrä suhteessa heidän kokonaismääräänsä huomattavasti suurempi kuin sotainvalidien, joista useimmat ovat jo nyt Valtiokonttorin korvaamassa laitoshoidossa.

Valtiokonttori maksaa hyvinvointialueille määrärahaa rintamaveteraanien palveluja varten, mutta rintamaveteraanit eivät ole suoraan Valtiokonttorin asiakkaita, vaan he ovat Kelan ja hyvinvointialueiden asiakkaita. Tästä syystä Valtiokonttorilla ei ole heistä tietoa vastaavalla tarkkuudella kuin sotainvalideista. Muutoksen kustannukset rintamaveteraanien osalta olisivat huomattavasti suuremmat, sillä rintamaveteraaneja oli vuoden 2024 alussa noin 1850. Kelan tietokannasta saadun tiedon perusteella rintamaveteraanien poistuma on lähivuosina ollut noin 30 prosenttia vuodessa.

Valtiokonttori arvion mukaan muutos rintamaveteraanien osalta aiheuttaisi enimmillään noin 22,2 miljoonan vuotuisen lisäkustannuksen momentille 33.50.58 (rintamaveteraanien kuntoutus ja kotona asumista tukevat palvelut), jos kaikki käyttäisivät etuutta. Valtiokonttorin tiedossa ei ole,

kuinka suuri osuus rintamaveteraaneista on asumispalveluissa. Myöskään veteraaniliitoilla ei ollut asiasta ajantasaista tietoa. Jos asumispalveluissa asuvien rintamaveteraanien osuus olisi noin 50–60 prosenttia, olisi vuotuinen lisäkustannus arviolta noin 11,1–13,3 miljoonaa euroa. Vuotuinen kustannus olisi asiakasmäärän vähenemisen mukaan vähenevä. Jos valtio korvaisi vuokran osuuden asumispalveluissa rintamaveteraaneille, se mahdollisesti lisäisi asumispalveluun siirtymistä. Vuokran osuuden korvaaminen vaikuttaisi mahdollisesti vähentävästi asumistuen tarpeeseen.

Lisäkustannus rintamaveteraanien osalta aiheutuisi sille vuodelle, jolloin etuus tulisi voimaan. Sotilasvammalain mukaan hyvinvointialueet voivat saada lisäystä liian pieniin sotainvalidien avopalveluennakoihin seuraavan vuoden alussa. Sen sijaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain mukaan hyvinvointialueiden on pyydettävä rintamaveteraanien osalta tarvitsemansa lisämääräraha saman vuoden aikana.

Kustannusten arviointi on vaikeaa, sillä Valtiokonttorin saamien tietojen mukaan asumispalvelun vuokrien hinnat vaihtelevat merkittävästi jopa samalla alueella. Asiakkaita asuu myös yksityisissä asumispalveluissa, joiden hintaa ei ole kilpailutettu.

Hallitussihteeri Emmi Äärynen